

մար ժամատարի պատճառով սահմանափակ առողջապահական քննությունը վերացուած է և բժշկական գլխաւոր վարչութեան կողմից ուղարկուած բժշկները յետ են կանչուած Ղրիմից:

— Կարնոյ առաջնորդն Օրմանեան պատրիարքին հաղորդագրել է, որ երկրաշարժից վնասուած և ամենաանհրաժեշտ պիտոյքների կարօտ հայերի թիւը հասնում է 9,000 հոգու: Մեծ վեղիբ Սայիդ փաշան ֆինանսների մինիստրին պատուիրել է անպակաղ 250,000 փարա ուղարկել երկրաշարժից վնասուածների համար ժամանակաւոր օթեաններ պատրաստելու նպատակով:

— Թիֆլիսի քաղաքային վարչութիւնը յունուարի 12 ի նիստին որոշեց Թիֆլիսի ձիաքարշ երկաթուղու անանուն րնկերութեանը պարտաւորեցնել, որ նա ձիաքարշը երկաթուղաբէի փոխելու համար իւր կազմած ծրագրերը ներկայացնէ մինչև փետրուարի 15-ը, հակառակ դէպքում խանկարուած համարել յիշեալ րնկերութեան հետ կնքուած պայմանագրերը: Բացի սրանից, քաղաքային վարչութիւնը որոշեց անանուն րնկերութեանը պարտաւորեցնել, որ նա իւր գլխաւոր մատակարար պահէ ոչ թէ Բրիւսելում, ուր գտնուում է րնկերութեան վարչութիւնը, այլ Թիֆլիսում:

— Մտադրութիւն կայ Վլադիկաւկազում բանալու այգեգործութեան, րանշարանողականութեան և շերմապահութեան ուսումնարան: Բացի դրանից, նոյն քաղաքում պիտի հիմնուի ստորին կարգի առևտրական արհեստագիտական դպրոց ամբողջ Թիբեթի շրջանի համար:

— Անգրիկական երկաթուղիների Ալեքսանդրապոլ-Երևանի նորակառոյց գծի վրայ յունուարի 15-ից բացուում է ապրանքային գնացքների երթևեկութիւն:

— Ժանապետի հեռագրում են, որ Բերքալայ հովիտի յայտնի աւազակը բռնուած է:

— Երկրագործութեան մինիստրութիւնն այս տարի 600,000 ռ. է յատկացել առևտրական կործարանները բարեկարգելու համար: Այդ գումարից 100,000 ռ. պիտի ծախսուի Գաղթնուում, Սև ծովի ափին, ուր օդաւորութեան հիմնելու վրայ: Մեղ խնդրում են հատարակել, որ Թիֆլիսի կողմ երեխանց ուսումնարանի աշակերտների համար տնտեսաւ օտար լուծակներով նուիրարեքել էր կոյրերի հոգաբարձուհեան Գովկասի Տիւրի:

Իւրաքանչիւր կին կարող է գալ իւր լուծաքն անել ժամին 6 կ. վճարելով: Թաղի մէջ տեղում կայ հապարակ, ծառայող, շինուած է նաև երկու ուսումնարան, մի գրադարան, երկու եկեղեցի, կուր իւր գրադարան-ընթերցարանով և այլն: Այդ բոլորի վրայ ծախսուած է մօտ 3 միլիոն ռուբլուց անել: Այդ քաղաքամասի վերաշինութիւնն աւարտեցաւ անցեալ տարի: Երբ ընկալիչներ թիւը կարող է լինել մինչև 6 հազար:

Մեծ քաղաքներում, մասնաւոր Ղոնդոնի պէս քաղաքում, ուր ընկալիչների թիւը 5 միլիոնից անել է, հասարակ ժողովրդի համար ամենամեծ նեղութիւններից մէկն էլ ապրուստի դժուարութիւնն է: — Եւրոպայի ոչ միայն թանկ է լինում, այլ և վատ տեսակի: Այս ժողովրդի այդ կարիքին բաւականութիւն տալու նպատակ ունին ժամանակի ճաշարանները, որոնք ժամագին անձերի ու հաստատութիւնների շանքերով ու միջոցներով են հիմնուում: Մի այդպիսի ճաշարան է հիմնուած նաև անցեալ տարի Ղոնդոնում: Գործի նախաձեռնութիւնը պատկանում է Ուէլսի պրինցին (Ներկայումս Էդուարդ VII թագաւոր), որին հետեւելով անգլիական հարստութեան և մեծազուգը նուիրարեքելիւններ են արել: Գործարարը մի փառահեղ շէնք է իւր ճարտարութիւններով. ունի երեք սեղ անասուն

վերաստուգող յանձնաժողովի անդամ Մ. Օ. Ֆիշեր—15 ռ. և 40 արկղիկ կոնֆետ, նրա ընտանիքը—40 ռ. փող, ճիւղի խորհրդի անդամ Մ. Ս. Ջահ-Պարոնեան—5 ռ. և «Վիններ» ակցիոնեական ընկերութեան կառավարիչ Ս. Լ. Կլեբանսկի—25 ռ.:

— Կիրակի, յունուարի 13-ին, վախճանուեց Թիֆլիսի քաղաքային վարչի ընկերութեան վարչութեան նախագահ Անտոն Գորգանեան: Հանգուցեալն այդ պաշտօնից առաջ վարել է Թիֆլիսի քաղաքային պաշտօնը (ընտրուած էր 1879 թ-ին) և Թիֆլիսի առևտրական բանկի կառավարիչ պաշտօնը: Նա մեծաւ 65 տարեկան հասակում:

— Մոսկուայում Գիրագորի անունայն օրերս տեղի ունեցած բժշկական համաժողովը որոշել է, որ բժիշկն երբեք չպիտի խօսի վճարի մասին, այլ պիտի բաւականանայ նրանով, ինչ որ տալիս է նրան հիւանդը: Բացի դրանից, բժիշկը հիւանդի հետ պիտի խօսի «գուր»-ով:

— Թիֆլիսի նահանգապետի պաշտօնակատարը հաստատել է Թիֆլիսի քաղաքային խորհրդի այն որոշումը, որով միւս պիտի ծախուի տեսակների բաժանուած և իւրաքանչիւր տեսակն իւր օրոշ գնով: Մտադրութիւն կայ այս բանը մոնցելու փետրուարի 1-ից:

— Շնորհ. Օր. խաւով, մի ընկերութիւն է կազմուում Բագու-Գետուիկ երկաթուղու խաւով կայարանից սկսած կառուի առանձին ճանապարհ շինելու մինչև Դուբա քաղաքը, որի համար պահանջուում է 200 հազար ռուբլուց անել: Ընկերութեան հաղորդակցութեան մինիստրութիւնից արդէն ստացուած է հարկաւոր թղթերով:

— Զմիւռնիայում ևս երկրաշարժից փուլ է եկել մի քանի հարկուր տուն: Ամենից անելի վնասուել են յոյների թաղերը:

ՄԵԶ ԳՐՈՒՄ ԵՆ

ՍՆՆԱՅԻՑ.— Թիֆլիսի կոնսուլտորիան ընկիչ ուղարկեց Սննա՛ ընկելու մեր մոմապահատի հաշիւները: Կարծում էր, որ այդ առթիւ ուղարկուած յատուկ ընկիչ Մամբրէ վարդապետը քաղաքն ընկել, իմանալու համար թէ ինչ ունի իւրաքանչիւր եկեղեցի, սակայն հայր-սուրբը եկել էր միայն երկու եկեղեցու հաշիւները ընկելու: Իսկապէս

ամեն մէկը 500 հոգու տեղով. սենեակները մարդու վրայ շատ լաւ տպաւորութիւն են գործում իրենց մաքրութեամբ ու կահաւորութեամբ: Ծառը երեք տեսակից է և արժէ 4 1/2 պենս (մօտ 18 կ.), ամեն օր պատրաստում է երեք խորտկացուցակով, ուրեմն 9 տեսակ կերակուր, և որովհետեւ գինը մէկ է, ուստի և ցանկացողը կարող է կերակրել ընտրութիւն անել և իւր ուզածը պահանջել: Բացի երեք տեսակ կերակրից տալիս են նաև մի բաժակ սուրճ, թէյ, կակաօ կամ սոմա: Ցածախորդների թիւը հասնում է օրական 5 հազար հոգու, ուստի և սպասարարների թիւը 100-ից անել է: Ծառարանը բացուում է առաւօտեան ժամը 8-ին և այդ ժամանակ կարելի է 1/2 պենսով նախաճաշ առնել, և փակուում է երեկոյան ժամը 8-ին: Ընթերց, ի հարկէ, երեքտուր կանութեամբ է լուսաւորուած: Ծառարանում, թէ կանանց և թէ տղամարդկանց համար, կան յատուկ սենեակներ լուսուցելու, շորերը կարգի ձգելու համար. և դա շատ մեծ յարմարութիւն է, որովհետեւ բանուորներն ուղղակի գործից այդտեղ գալով, հնար ունին մաքրութեամբ ծառարանը հիմնողները կարծում են, որ յաճախորդների թիւը կարող է օրական 12,000-ի հասնել և դրա համեմատ էլ նախապատրաստութիւններ են տեսնում:

Դուր մի ասէք, որ Զուրիցերիայում ևս

ասած, պէտք էր հաշիւ պահանջել նոյնպէս Ս. Գէորգ եկեղեցու երեցիոյն Գրիգոր Տէր Մատթէոսեանից, որ, եթէ չենք սխալուում, ահա 16 տարի է՝ իւր գործունէութեան հաշիւը չի ներկայացրել: Հարկաւոր էր նոյնպէս նուիրարեքել Ս. Սարգիս եկեղեցու երեցիոյն Ստեփան Ոսկանեանի 10 տարուայ գործունէութեան հաշիւները ընկել, ինչպէս և հաշիւ պահանջել Գորգանեան Ստեփանից, որ Գէորգ քահ. Տէր Գալէթեանի գործակալութեան օրով աճողով վերցրել էր մոմապահատի և աճողի փող չէր վճարել: Նոյնպէս հաշիւ պէտք էր պահանջել ներկայ գործակալ Արշակ քահանայից, որ մինչև այսօր մոմապահատի ոչ մի հաշիւ չի տուել: Բայց ընկիչը միայն Ն. Ամիրխանեանի հաշիւները ընկեց: Երբ վերջինս մատենաները ձեռքին ու փողերը գրպանում, երեկոյան ժամը 9 1/2-ին, դուր էր գալիս ընկիչի մօտից, մէնում յանկարծ յարձակուում է նրա վրայ մի հարած երիտասարդ և ուզում է նրան խեղդել ու փողերը յափշտակել: Բարեբաղդաբար չուտով օգնութեան են հասնում Ամիրխանեանին Ոսկանեան: Թիւնն արձանագրութիւն է կազմել այս առթիւ:

ՈՒՆԱՅԻՑ.— Ինչպէս յայտնի է, Գուրգի անուն բացուելիք մեր քաղաքային հիւանդանոցի շինութեան հիմքն օրհնուեց անցեալ յուլիս ամսին և սկսեց շէնքի կառուցումը: Մինչև այժմ շէնքի կմախքը համարեա պտտրաստ է արտաքին կողմից, բայց կառուցման գլուխ անցած յանձնաժողովի փողերն սպառուել են, և ներկայումս չկայ նոյն իսկ այնչափ գումար, որով կարելի լինի շէնքի կառուցումը վերջացնել: Չնայելով որ յանձնաժողովն երկու անգ է, ինչ ժողովարարութեան է ձեռնարկել, այնուամենայնիւ հաւարած գումարը չէր անցնում 6—7 հազար ռուբլուց, որպիսի գումարը լիովին ծախուել է արդէն: Եւ ի լրումն ամենայնի, ներկայ տարուայ մարտին էլ լրանում է ժողովարարութեան ժամանակամիջոցը: Ժողովարարութիւնը, ինչպէս յայտնի է, թոյլատրում էր միմիայն Թիֆլիսի նահանգում: Եթէ ի սկստի ունենալ, որ դեռ չենք լրանալուց յետոյ էլ ահագին քանակութեամբ փող է հարկաւոր հիւանդանոցի կահաւորման, մասնաւոր դեղատոն, գործիքների, առանձին բժիշկ վարձելու և ծառայողների ուսման համար:

արեւակը քի է ունեցել, իսկ մենք մինչև այժմ այն համոզման ենք եղել, թէ Վոլիցերական արևն սղատ է օր և է բժիշ: Ո՛վ կը կարծէր, որ Զուրիցերիան դաստիարակութեան կողմից կարող է պակասութիւն ունենալ, մինչպէս երևում է, որ ազատամտութեան այդ հայրենիքում, որը իւր քաղաքական չէ-ղօք դիրքի շնորհիւ ծաղկում ու բարգաւաճում է խաղաղ զարգացմամբ, ուսումնարանական գործում մի այնպիսի արատ ունի, որ նոյն իսկ մեր մէջ մոռացուած հնութեան, անսխալութիւն կարգն է դասուած: Մինչև այժմ գուրգիցեական ուսումնարաններում ծեծը կարեւր կարգերից մէկն է համարուած: Զնաբիտ է, այդ երեւոյթն ընդհանուր չէ, բայց և այնպէս գոյութիւն ունի:

Ինչպէս յայտնի է, Զուրիցերիան բաղկացած է զանազան նահանգներից (Կանտոն), որոնցից իւրաքանչիւրը իւր ներքին խնդիրն ու կառավարութիւնն ունի, մասնաւոր ուսումնարանական գործի վերաբերմամբ: Անցեալներն այդ կանտոններից մէկը, Բերնի պատգամաւորներ ժողովը ընկում էր մի օրէնք, որով կարգի ու կանոնի տակ էր ձգուում այն, թէ կրք պէտք է ուսուցիչն աշակերտ ծեծէ, ինչով ծեծէ և սրտեղծ ծեծէ: Մի այդպիսի ծրագիր մեղաւորում ընդհանուր ծաղրի առարկայ կը լինէր, իսկ Բերնի պատգամաւորների ժողովում դա ընկում է և առաջին ընթերցանութիւնից յետոյ ընդունում: Ի հարկէ, լրա-

մար,—այն ժամանակ ուրիշ բան չի մնալ մեզ, քան եթէ երազ համարել աւանդականների ներկայ տարուայ ընթացքում քաղաքային հիւանդանոցում: Բացի այդ՝ չպէտք է մոռանալ նոյնպէս և այն հանգամանքը, որ այնպիսի մի հաստատութեան, որպիսին լինելու է մեր ապագայ հիւանդանոցը, անհրաժեշտ է ունենալ մի մեծ գումար, որպէս ֆոնդ, կամ թէ հաստատ եկամուտների աղբիւրներ, որոնցով կարողանայ հոգալ իւր ընթացիկ և առօրեայ ծախսերը: Այս անյուսակի հանգամանքներում մնում է, որ մեր քաղաքն էլ ունենայ մի այնպիսի օգնող-բարեբար, որպիսին ունեցաւ բաղաւոր Զուրի յանձին ժամաբան եղբայրների, որոնք իրենց ծննդավայր քաղաքում հիւանդանոցի կառուցման համար նուիրեցին մի ընդարձակ շէնք և 110 հազար ռուբլի փող:

ԹՄԻՐԻՋԻՑ.— Գարսի կառավարութիւնը պտտր վերջնականապէս յանձնեց ընկալիչներին, որոնցից շատ գոհ են շահն ու սպողաւոր: Լուր է պտրուում, թէ պետական ուրիշ շատ հաստատութիւններ էլ յանձնուելու են ընկալիչներին:

— Հայուհեաց միացեալ ընկերութիւնն այս տարի Առաքատակաւի հայաբնակ դանդաղ վարչութեան բացել է 12 նոր պարոց՝ հիւղական ուսումնարանների ծրագրով: Ընկերութեան եւանդը միանգամայն գովելի է, և եթէ մի ցաւալի հանգամանք կայ, դա էլ այն է, որ մի քանի մօթ անձնաւորութիւններ սրտով ցանկանում են ընկերութեան անկումը:

— Թեմիս առաջնորդ վարդապետը քաղաքի Լիւաւ և Դաւա հայաբնակ թաղերի ուսուցիչներին և ուսուցչուհիներին անուն մի շրջաբերական արձակել, որով խնդրում է չգրել թերթերին այնպիսի թղթակցութիւններ, որոնք վերաբերելիս լինին երկրիս միացեալին ու նրա ժառանգին: Չըջաբերականի շարժառիթն է մի ստալոյ թղթակցութիւն, որ լոյս է տեսել Թիֆլիսի մի հայ թերթի թիւ 227-ում անցեալ տարի:

ԳՆԱՅԻՑ.— Երկար ժամանակ չօրային անցնելուց յետոյ, ներկայումս Գանձակի դաշտային մասերը ծածկուել են ձեռն հաստ շերտով:

ԳՆԱՅԻՑ.— Երկար ժամանակ չօրային անցնելուց յետոյ, ներկայումս Գանձակի դաշտային մասերը ծածկուել են ձեռն հաստ շերտով:

գրեւորն սկսում են ըննադատել այդ երեւոյթն ամենախիստ կեղծով և, օրէնքի երկրորդ ընթերցման միջոցին, խնդրել փոքր ինչ ըննադատութեան առարկայ է դառնում: Նոյն իսկ, այդ օրէնքն ուսումնարանի ու համար կազմուած յանձնաժողովի ղեկավարողը, յանձնարարելով կողմից առաջարկելով օրէնքը ընդունել, իւր կողմից էլ առաջարկում է չլուծել օրէնքը ըննադատութեան մէջ, եւ այդպէս էլ անում են, նոր օրէնքն 98 ձայնով 27 ի դէմ թողնում են առանց ընկելու:

Իսկ Բագէլի նահանգի վան ժողովում այդ խնդրի առթիւ եղած առաջարկը բոլորովին ուրիշ էլք է ստանում: Սոցիալիստ պատգամաւոր Զուրիցեր առաջարկում է, որ իրենց ուսումնարաններում ընդունուած ծեծը (զանախոճութիւնը, ոռոգան) վերացնուի: Պատգամաւորներից շատերը նրան ձայնակից էին, թէ ծեծն ի շարք գործ դնելը չարք է, բայց համակարծիք չէին նրան մնացեալ կողմից: Նրանց կարծիքով, եթէ ծեծը չափաւոր կերպով գործադրուի, անպայման օգտակար է մի շարի դէպքերում: Վերջապէս, եթէ ծնողները մի քիչ անելի հոգ ունենային իրենց որդոյ վրայ և ուսուցիչների վարքը բարձր պահէին, ամենին ծեծի կարիք չէր լինի: Երկու ուսումնարանական շրջանի տեսուչներ իրենք էլ այդ եղբայրացուցիչն է, և

Կ. ԳՈՒՄԻ ՀԱՅ ԹԵՐԹԵՐԻՑ
Ս. պատրիարքը, մասնաւոր հրահրով, շարաթ իրիկուն ընկերակցութեամբ Ա. գործակաւար Տիգրան Լ. Տէր Ներսէսեանին, կայս. պալատ երթալով, մասնակցեցաւ ինքեարի սեղանին, Ա. սենեակապետ հաջի Ալի բէյի քով: Ներկայ էին նաև մեծ եղբայրացուցիչներ խորհրդական բարձր. Թէվֆիկ փաշա, մաքսային վերատեսուչ Նադիֆ փաշա, կայս. Ամէլի դիւանին տնօրէն Մէհմէդ Ալի բէյ, և այլն: Սեղանէն ետքը վեհ. սուլթանը բարեհաճեցաւ սենեակապետ բէյին միջոցաւ իր բարձր գոհունակութիւնը յայտնել ս. պատրիարք հօր և իմթիւաղի ոսկի և արծաթ շքադրամը շնորհել: Ս. պատրիարքը, ի վերջոյ Ա. քաղաքաւոր լեւոյ. Թահսին բէյի այցելելով, իր երախտագիտութիւնը մատոյց յոռո կայս. գահոյից:

— Արքայազնուհի կղզիներուն մէջ

ցրուած հայերուն հոգեւոր հովուութիւնը յանձնուեցաւ իզմիրի առաջնորդութեան: Մինչև Զատիկ պիտի պահուի զաւաական այն որբանոցները, որոնց պայմանաւոր լրացած է: Աստիք ութ հասուն—Կարնոյ, Բագէլի, Եւքատայ, Արմաշի, Վարազդ, Խարբերդի, Մշոյ և Դիարբէլի: Բացաւ Թիւնի պիտի լլայ միայն Վարազդ որբանոցին համար, որուն յատկացեալ նպատար պիտի դադրի այս օրէնք. ամսուհ հետ, մինչ միւս եօթն հատին չորս ամիս ալ պիտի շարունակուի. որովհետեւ Վարազդ հոգաբարձութիւնը, մօտիկ շրջելով պատրիարքարանի կրկին և կրկին հրամանին և իբրեւ տեսուչ պահելով Խարախալ Գուրգեանը, ինքեղեք անարժան կանուցած է պտրարքարանի կողմէ ընդունելու նիւթական օգնութեան: Առաջիկայ Զատիկն անդին, վերոյիշեալ որբանոցը իրենք զիրենք պիտի հոգան: Խարբերդի պտր. փոխանորդն առաջարկած է տեղոյն բոլոր վանքերուն հաստիքները միացնելով պահպանել որբանոցը: Կարնի 100 ուղկապէ, որուն միայն 12 հատին համար պտրիարքարանն ամսական 5 լիւր տարին 60 լիւր կուտար:

— Վառէ տեղեկութիւններ հասած էին ի պտրիարքարան թէ Աղթամարի Ս. Աթուր բողոքականներու և կաթոլիկներու դաւանափոխութեան ասպարէզ դարձած է, և ըստ այսմ բացատրութիւն պահանջուած է Աղթամարի տեղապահէն: Տեղապահը բացատրութիւն տուած

Գէտը է ասել, որ Բագէլի նահանգաւորը Զուրիցերիայում ժողովրդական զարգացման գործում առաջին տեղն է բռնում, բացառիկ դիրք ունի: Այդ նահանգն ուսումնարանական գործի վրայ երկուս ու կէս միլիոն ֆրանկից անելի փող է ծախսում, շնորհով, սր ժողովրդի թիւը 100,000-ի մի քիչ միայն անել է:

Գէտը է այս էլ ասել, որ Զուրիցերիայում ժողովրդից արդատ ինքնավարութիւն ունենալով, նրա մէջ ազատորէ արտայայտուած է ամեն մի երեւոյթ—նի դա կուտուուական թէ հակակուտական: Կարելի չէ պահանջել, որ ժողովրդը. որքան էլ ազատօրէն դադանալու պայմաններ ունենայ, կար լինի մի անգամայն իւր մէջ մարմնացրելու կուտուական երևոյթները: մենայն դէպս անկուտուական երևոյթները, ինչպէս և կուտուական երևոյթները, այնտեղ անելի նշանակութիւն ունեն, քան օրինակ մեղաւորում, որովհետեւ այնտեղ գրաւոր ժողովրդի իսկապէս գրութեան արտայայտութիւնն են կազմում:

Միհրան

